

25.44x36.28	31	34	עמוד	כותרת	19/11/2010	24970234-1
המסלול האקדמי המכללה למנהל - 2022						

אחר בנייה קבלן אנשים פוחדים לא שמעתי על פגיעה פיזית אבל יש פחד צילום אילוסטרציה: תומי הרפז

"תנו לנו ללהגן עליך"

קבלנים באזור נדרשים לשלם עבור שמירה על האתרים שהם בונים ■ מי שמסרב, מגלה כי אתר הבנייה נפרץ, נגרמו נזקים ונגנב ציוד ■ קבלן: "מה אגיד למשטרה, שהם הציעו לי שמירה?" ■ הקרימינולוג, ד"ר דני גימשי, ממליץ מה לעשות למי שנתקל בתופעה ■ המשטרה: "אנו קוראים לאנשים שנפגעו להגיע לתחנה ולהתלונן"

גלעד מורג

ד"ר גימשי קל יחסית לטפל בבעיה

הטובים לטייח

ד"ר דני גימשי הוא ראש חטיבת קרימינולוגיה במסלול האקדמי של המכללה למינהל. גימשי, תת ניצב בדימוס, שהיה מפקד תחנת המשטרה בראשל"צ בשנות ה-80. גימשי מציין שבתקופתו כמפקד תחנה, המשטרה דווקא התמודדה עם מקרי דמי חסות:

"הייתה תופעה של קבוצת טייחים שפשוט סחטו כל טייח אחר שרצה לעשות אזושהי עבודה באזור. הלבשתי שוטרים בבגדי עבודה, עם כף טייחים ביד, ועבריינים באו לסחוט את השוטרים המוסווים. הם נעצרו, כלומר יש מה לעשות כנגד תופעות כאלו."

מתי תתרחש גביית דמי חסות?

"גביית דמי חסות מאוד נפוצה בישראל, יש הרבה בנגב, וזה לא נעצר רק בארזונים פרטיים, זה קיים אפילו בחברות ממשלתיות שמשלמות. מעסיקים משלמים רק כי איימו לגרום להם נזקים. מחקרים מראים כי תופעה כזו יכולה לצמוח על קרקע פוריייה שיש בה כמה גורמים: ראשית, כשחציבור אינו בוטח במשטרה, הוא לא מאמין שפנייה למשטרה תעזור ותגן עליו. שנית, תלוי עד כמה המערכת השלטונית בעיר אנקטיבית וכמה הזנחה יש."

"הקבוצות הסוחטות מתארגנות בדרך כלל על בסיס השתייכות אתנית, (עדתית). יש בני מיעוטים, לאו דווקא ערבים, שמתארגנים לסחיטה כאשר הם חשים שאין להם אפשרות להתקדם בחברה והם לא חלק ממנה, אז הם מתארגנים לסחיטה על בסיס קבוצתי: "המרכיב הרביעי הוא שסחיטה תקינים כל עוד היא נושאת בחובה רווח כספי רב. מצד שני קל יחסית לטפל בתופעה, זה לא מבצע אנטבה, צריך רק מגע מיסי בין הסוחט לנחסט, צריך הקלטה או דרך אחרת לאסוף ראיות. יחסית קל לבצע מעצרים כאלו."

גלעד מורג

אך ששמתי את השלט על הבניין החרש שהולכים לבנות, ישר באו אלי כמה גברים שהציעו 'שמירה', סירבתי, אמרתי להם שיש לי שומר ואני לא צריה, והם הלכו. למחרת באתי בבוקר וראיתי שחטכו לי את השרשרת של שער הכניסה ונגנבו לי ציור מהאתר. זמן קצר לאחר מכן ה'שומרים' חזרו, ואמרו 'אתה רואה שצריך שמירה?' מה שתיארתי עכשיו קורה כל הזמן. ב', קבלן בניין בראשל"צ, שזכה לאחדונה לטיפול 'מיוחד' לדבריו, אינו היחיד שנדרש לשלם דמי חסות.

מספר קבלנים וזומים באזור מתלוננים על כך שמגיעים אליהם אנשים לאתר הבנייה ומבקשים כסף תמורת שירותי שמירה. יש כאלו שבוחרים לשלם כמה אלפי שקלים כחודש ולהימנע מצרות, אבל אחרים ססירבו טוענים כי תוך זמן קצר הגיעו לאתר שלהם אלמונים שגרמו נזק לציוד שהיה שם.

"אמרתי שיש לי שומר"

מי הם אותם אנשים שמציעים את עצמם לשי מור על אתרי הבנייה? הקבלנים שדיברנו איתם, על אף שהם יודעים בבירור, סירבו לתת לנו שמות, מחשש שאלו יפגעו בהם. במהלך הכנת הכתבה נתקלנו באווירת פחד וחשש מנקמה של הקבלנים, אף לא אחר הסכים לדבר בגלוי ובשי מו על התופעה.

ב' מוסיף: "היה מקרה שהפועלים שלי סיימו לעבוד ב-17:00 אחר הצהריים, כשהגעתי בבוקר לבניין ראיתי את השער פתוח, הם פתחו וזר קו את השרשרת. שכן אחד סיפר שראה שניים

מלכה ממליץ לפנות למשטרה

שהגיעו בכלי רכב פרטי, ידרו וחתכו את השער. אז הגיע סגן גדול, נכנס כרוורס והתחילו להעמיס ציור. השכן ניסה לעזור אותם, רצה לרשום את מספר הרכב, אבל הם מנעו זאת ממנו, נתנו לו מכה ביד ונסעו משם."

רק כמה ימים לפני כן פתח ב' את אתר הבנייה שלו, וכבר אז הגיעו אליו מספר גברים. "הם לא שומרים באמת, הם סתם רצו כסף, לא שאלתי אותם כמה, ישר אמרתי שיש לי שומר". בינתיים ב' פתר זמנית את הבעיה בדרך יצירית: תית: "הכרתי חבר שדיבר איתם שלא יבואו ובינתיים הם לא חוזרים. קניתי שרשרת של אופנועים, בפעם הבאה הם יצטרכו לעבוד קשה."

"האיש שדיבר איתי אמר שהוא שומר על הרבה קבלנים" אומר ב', "וכדאי לאנשים לשלם כדי שלא יעשו להם חבלה. אני בונה מעט בניינים או בוודאי שלא שווה לי לשלם על שמירה, אבל הם באים להציק כדי שכולם ישלמו. לאדם עם יותר בניינים שווה לשלם ולקבל שקט נפשי."

ב' לא פנה למשטרה. כשהוא נשאל מדוע הוא אומר: "מה אגיד למשטרה? שהם הציעו לי שמירה? זה לא היה עוור במשהו. יש גם כאלו שהם באמת חברות שמירה, נת-נים קבלות והכל, אבל מצייקים. קשה להוכיח שזה הם. פעם

הבאתי חבילות ציוד בשווי אלפי שקלים לאתר בנייה, גנבו לי אותם, הרימו משאית עם הציוד. חבר שלי נתן את המספר של האוטו למשטרה ולא קרה כלום."

"אין למי לפנות"

פ', גם הוא קבלן בענף הבנייה מספר: "פנו אליי אבל החזרתי אותם ב'הורס'. מדובר בקבוצות של עבריינים. הם באים ודורשים לשמור ואם אתה לא משלם הם גונבים לך הכל באתר."

26.12x36.36	32	34	עמוד	כותרת	ידיעות ראשון -	19/11/2010	24970253-2
המסלול האקדמי המכללה למנהל - 2022							

"חציע לקבלנים להתארגן כקבוצה"

פרופסור מנחם אמיר, חתן פרס ישראל לקרימינולוגיה וראש תוכנית קרימינולוגיה ואכיפת חוק במסלול האקדמי של המכללה למינהל:

"דרישת דמי שמירה היא השיטה הכי פרימיטיבית של דמי חסות. התופעה התחילה עוד בתקופת רומא. דמי חסות מהסוג הזה היו מאוד מפותחים בסיציליה מול האיכרים או ראשי אחוזה. אמרו להם 'אתם לא רוצים שישרפו לכם את התבואה! תשלמו'. זה הכי קל.

"אני ממליץ לבוא למשטרה ביחד, להתארגן כקבוצה (כמה קבלנים שנסחטו-ג.מ) ולהתלונן. אם אחד יבוא, ישברו לו את העצמות. אפשר להביא משמר אזרחי. בכמה מקומות בעולם זה נפתר בצורה מאוד פרימיטיבית: התנפלו על דורש דמי החסות ונתנו לו מכות רצח, אז הוא הבין שלכאן לא באים.

"בכל העולם התופעה ידועה. המשטרה צריכה לקרוא להם תבוא, תתלוננו, לקבל שמות. יש חברות שמירה פיקטיביות בארץ, שהן לא אמיתיות. ניתן גם לשים מלכודות: להגיד לסוהט 'אדוני, תבוא מחר, ואז להקליט ולתעד את הסוחטים ולהביא את זה למשטרה עם הוכחה לניסיון הסחיטה. המעניין הוא שהסחטנים הם לא תמיד מהפצע המאורגן. בשכונות העניות התופעה יותר גדולה, כי אף אחד לא מדבר".

לא דמי חסות, אלא סחיטה

דמי חסות, המוכרים גם בשם "פרוטקשן" (הגנה באנגלית) היא שיטה לסחיטת כסף המופעלת לרוב על ידי אנשי פשע מאורגן. השיטה מתבססת בדרך כלל על הסכם בין בעל עסק לבין הפושעים, לפיו הם יספקו לעסק שירותי הגנה בתמורה לתשלום קבוע.

בפועל מדובר בסחיטה לכל דבר, מפני שהפושעים בעצם "מגייסים" על העסק מפני עצמם, שכן אם לא ישלם בעל העסק את דמי החסות הם עצמם יפגעו בו או בעסק.

פעמים רבות מתחילה הסחיטה בפנייה ידידותית אל בעל העסק והצעה לספק לו שירותי "הגנה" מפני ונדלזים ועבריינים. אם בעל העסק יסרב ויטען שאין לו צורך או עניין בשירותים כאלה, עלולה להיווצר "הידרדרות ביחסים" כגון ונדלזים או מעשי אלימות שונים (הצתה או אפילו שוד) כדי להכחיד את בעל העסק. כמרבית הפעילות העבריינית, הכל מתבצע תחת מעטה איומים גלוי או סמוי כדי להבטיח את תשלום הסכומים המלאים ובזמן.

לפעמים הם פוגעים בנגות רעפים, הם מפרקים תפסנים של הגג, ואז בכורך הגג מתעקם. זה נזק של עשרות אלפי שקלים. הבעיה היא שהקבלנים הגדולים נכנעו להם וזו התוצאה.

"זה מצב לא נעים, האישה והילדים נכנסים לפחד, אני מתקשה לפעמים להירדם כלילות. לפני ארבע שנים הת' לוננתי במשטרה, נתתי מספר של אוטו והכל, כלום לא עזר. אני לא אשלם להם, לא משנה מה, אבל יש חששות לנזק. המדינה השתגעה. אין קבלן שלא מכיר את זה, חלק מהשומרים הם תחת חברות שמירה חוקיות לכאורה, אבל אם מסרבים להם קורה הבלאגן. תגיד ליו"ר איגוד הקב' לנים שיתעוררו שם, שיברקו בדיוק מה קורה, הארגון לא נועד רק לחלק מלגות".

המשטרה: מתייחסים ברצינות

יו"ר התאחדות הקבלנים בראשל"צ, פיני מלכה טוען שהוא לא מכיר את התופעה בעיר: "בראשל"צ לא נתקלתי בתופעה, גם לא בשני הכניינים שאני בונה כרגע. שמ' עתי על סיפורים כאלו ועל תלונות אבל לא בעיה, בפתח תקווה למשל".

מה אתה ממליץ לקבלנים לעשות כשהם נתקלים בתוסעות כאלו?

"לפנות למשטרה כמובן. אם יש תופעה רווחת אני מוכן לנסות ולכרוך מה אפשר לעשות. נפנה למשטרה ונפעל". מלכה הבטיח שיכרוך את הנושא.

משטרת ראשל"צ נמסר בתגובה: "המשטרה פועלת בכל התחומים בנושא זה, הן בתחום החקירתי והן בתחום המודיעיני. המשטרה מתייחסת ומטפלת באופן רציני ומ' קצועי בכל פנייה שמתקבלת בתחנה. אנו קוראים לאנשים שנפגעו להגיע לתחנה ולהתלונן".

מה לעשות כאשר מבקשים דמי חסות?

● אסור לשלם דמי חסות, גם לא מבחינה ערכית וגם כי זה בסופו של דבר יוביל לכך שרק יסחטו אותך יותר בהמשך.

● יש לפנות לחברת שמירה אמנה וטובה, רצוי מנותקת מהאזור, כך שלא יופעלו עליה לחצים מקומיים, ולבקש הגנה לזמן מוגבל.

● לחשוף את הסחטנים, לדעתו זו האסטרטגיה הנכונה. אבל צריך אומץ ונחישות. אפשר היום להיעזר באמצעים טכנולוגיים כמו הקלטות ואפילו בחברת חקירות לצורך כך.

● לפנות למשטרה.

■ ד"ר גימשי, תת-ניצב בדימוס במשטרה

כל המדינה הזאת היא פשוט כמו עולם שלישי. הכל פה עבריינות וכה".

פ' מתאר את מה שהוא עבר: "כא משהו ואמר 'שלום, אנחנו מחברת שמירה'. הוא הציע דמי חסות, ולמחרת לאחר שאתה מסרב, הם באים עוד פעם. אומרים 'חבל, יש כל מיני עבריינים באזור, תן לנו להגן עלייך'. יש קבלנים שמשלמים, היו קבלנים שהגישו תלונות במשטרה, אבל במדינה הזאת אין משטרה, הם לא עוזרים".

לדברי פ', הסכום שביקשו ממנו נע בין 3,000 ל-5,000 שקל לחודש. "בני אדם רוצים לעבוד ולהתפרנס, יש קבל'נים טובים, רוצים לעבוד כמו שצריך, אבל מרגישים שאין למי לפנות. המשטרה לא באה, אולי מעדיפים שיבואו ויג' נבו לנו, ולא יציקו לאנשים אחרים. תשמע, אנשים פוח' דים, לא שמעתי על פגיעה פיזית אבל יש פחד. התחושה היא שלמשטרה אין מספיק כח, אולי גם הם חוששים, לא רוצים להתעסק עם אנשים כאלו, אז מעדיפים לפתור את הבעיות במישור אחר".

קבלן שלישי מספר: "אני בונה בראשל"צ כבר מספר עשורים. יש עלינו יותר לחץ כי אני קבלן קטן יחסית. כאו אליי ופתחו את השער, גנבו ספסלים, יש פחד. הרבה משלמים, ביקשו 5,000 שקל לחודש, אמרתי שכבר יש לי שומר. פעמיים נכנסו מאז, פעם תפסתי אותם על חם.

קבלן: "זה מצב לא נעים, האישה והילדים נכנסים לפחד, אני מתקשה לפעמים להירדם כלילות. לפני ארבע שנים התלוננתי במשטרה, נתתי מספר של אוטו והכל, כלום לא עזר"